

УДК94(438)

Пилипенко В. В.

ІНФОРМАЦІЙНА ПОЛІТИКА РАДЯНСЬКОГО СОЮЗУ У ПЕРІОД СТАНОВЛЕННЯ ІСЛАМСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ ІРАН, 1979 – 1989.

Стаття присвячена дослідженню особливостей інформаційної політики, реалізованої Радянським Союзом в Ірані після приходу до влади Р. Хомейні й кардинальної зміни політичної доктрини післяреволюційної ісламської республіки. На основі детального вивчення архівних документів доведено, що СРСР, переслідуючи власні політично-економічні інтереси в Ірані, використовував в якості одного з важелів тиску на іранське керівництво інформаційно-пропагандистські заходи.

Ключові слова: СРСР, Іран, США, пропаганда, інформаційне агентство, Перська затока.

Зовнішня політика Радянського Союзу, попри свій антагонізм до головних цінностей західноєвропейської цивілізації, залежала від тектонічних зрушень системи міжнародних відносин, спричинених революційними подіями у регіонах, де перетинаються інтереси світових держав. Іран, як Москвою, так і Вашингтоном, розглядався в якості стратегічно важливого політичного партнера, контроль над яким відкривав доступ до багатой на природні ресурси Перської затоки. Ісламська революція 1979 р., проголосивши головними своїми цінностями незалежність від іноземного капіталу та відкрите протистояння Сполученим Штатам Америки, стала причиною зміни інформаційної політики СРСР щодо новоутвореної Ісламської Республіки Іран (ІРІ). Під радянською інформаційною політикою мається на увазі низка заходів пропагандистського характеру, що охоплюють усі сфери суспільного життя заради створення позитивного образу радянської держави й досягнення більш тісної її політично-економічної співпраці з іранським урядом в умовах кризи ірансько-американських відносин. Попри актуальність дослідження використання різних форм

пропаганди у реалізації головних засад зовнішньої політики, досвід СРСР у створенні «інформаційних штампів» залишається практично недослідженим. Побічно заходи окремих відділів, спрямованих на створення позитивного образу Радянського Союзу серед населення Ірану, аналізують у своїх спогадах генеральний консул СРСР в Ісфагані 1985 – 1988 рр. Р. Утургаурі [1] та резидент КДБ СРСР у Тегерані 1979 – 1982 рр. Л. В. Шебаршинін [2]. Детальну інформацію щодо інформаційної політики Кремля, її відмінностей на різних етапах радянсько-іранських відносин надають матеріали Архіву зовнішньої політики Російської Федерації (далі – АВПРФ) [4; 6; 7; 9; 18; 19], Російського державного архіву новітньої історії (далі – РГАНІ) [5; 12; 13; 14; 15; 16; 17] й Центрального державного архіву громадських об'єднань України (далі – ЦДАГО) [10], більшість з документів яких уперше вводяться до наукового обігу. З огляду на актуальність поставленої проблематики й наявності широкої джерельної бази, мета статті – дослідити специфіку інформаційної політики Радянської Союзу щодо Ірану, визначивши її методологічну еволюцію упродовж 1979 – 1989 років.

Антиамериканські гасла іранської революції, з одного боку, імпонували головним ідеологічним постулатам Країни Рад. З іншого, лідерство ісламського духовенства з радикальною програмою реформ, заважали радянському керівництву чітко кваліфікувати характер внутрішньополітичних процесів, що відбувалися в Ісламській Республіці Іран й, відповідно, оцінити становище радянсько-іранських відносин. Генеральний консул в Ісфагані Реваз Утургаурі охарактеризував ставлення парткерівництва СРСР до іранських подій як «вкрай суперечливе, пов'язане із поганими знаннями специфіки Сходу та ангажованості мислення лідерів» [1, с. 55]. «Виходячи з цього, Кремль», – згадує Р. Утургаурі, – «вимушений був вивести найбільш сприятливу для себе формулу, нібито, революція в Ірані носила антимонархічний, антиімперіалістичний характер та була спрямована на боротьбу з американським пануванням у світі» [1, с. 56]. «Упередженість марксистсько-ленінської доктрини» та її недосконалість у

висвітленні політичних процесів, що відбувалися на Близькому та Середньому Сході, резидент КДБ СРСР у Тегерані Л. В. Шебаршинін, вважав головною причиною вкрай суперечливих політичних рішень радянського керівництва, прийнятих після приходу до влади в Ірані духовенства на чолі з аятолою Р. Хомейні [2]. Оголошення у ході ісламської революції США «Великим сатаною» та відкрите протистояння американському впливу в Ірані, Радянський Союз намагався використати задля розширення свого інформаційного й ідеологічного впливу на іранське суспільство, ігноруючи при цьому промови Хомейні, які відігравали консолідуючу роль й мали усі передумови до перетворення у нову ідеологію іранського зразка [3, с. 76].

Інформаційна політика СРСР в Ірані під час революційних подій 1979 р. була пасивною й мала виконати складне завдання – зберегти у свідомості іранців позитивний образ радянської держави, що підтримує революційні перетворення й має спільного з ними ворога – Сполучені Штати Америки. Визнавши на офіційному рівні прихильників Хомейні «силою революційної демократії», а противників – «терористами, яких підтримує ЦРУ», СРСР намагався зберегти контроль над усіма інформаційними каналами, що були у його розпорядженні до революції та отримати дозвіл на вільний доступ радянських журналістів до висвітлення політичного життя в Ірані [1, с. 57]. Найперше рішення, прийняте радянським МЗС, стосувалося збереження об'ємів телерадіомовлення у прикордонних провінціях ІРІ. Міністерство зв'язку СРСР мало завірити населення Ірану у лояльності СРСР до революційних перетворень у їхній державі та переконати у об'єктивності й правдивості радянських ЗМІ під час висвітлення внутрішніх іранських та світових подій. Адаптувати радянські інформаційні програми в Ірані до нових умов роботи була покликана делегація Міністерства зв'язку СРСР, очолена А. І. Ісаєвим, заступником керівника Державного науково-дослідного інституту радіо. Робоча група мала наприкінці серпня – початку вересня 1979 р. провести переговори у Тегерані стосовно ліквідації перешкод прийому телевізійних програм у прикордонних районах та домогтися

виділення для радянського радіомовлення додаткових частот [4, л. 98]. Окрім переговорів щодо покращення медіа-мовлення, Посольству СРСР у Тегерані вдалося переконати іранських лідерів надати право радянським журналістам висвітлювати революційні події в Ірані. Прибуття кореспондентів Центрального телебачення СРСР Леоніда Рассадіна і Володимира Ковноя у Тегеран для зйомки телевізійного репортажу «про перетворення, які викликають значний інтересу радянського народу», в умовах повної заборони західноєвропейським та американським журналістам в'їжджати до Ірану, може свідчити про збереження за Радянським Союзом можливості тримати події у сусідній державі під більш-менш пильним контролем й використовувати отриману можливість для підтримання антиамериканських настроїв іранського суспільства [4, л. 11].

Злагожденістю і цілеспрямованістю інформаційна політика СРСР в Ірані почала відрізнятися з 1980 р., коли введення радянських військ до Афганістану та пошук поміркованими іранськими лідерами контактів зі США змусили ЦК КПРС вдатися до директивного планування інформаційно-пропагандистської роботи. Аналіз Постанови секретаріату ЦК КПРС «Про посилення інформаційно-пропагандистської роботи на Іран» від 8 липня 1980 р. дає можливість виокремити основні напрямки реалізації інформаційної політики в Ірані. Доцільність посилення інформаційного впливу на іранське суспільство обумовлювалась «посиленням антирадянських настроїв іранської правлячої верхівки, духовенства, збільшенням об'ємів американських та західноєвропейських радіопередач на Іран, де спотворювалася внутрішня та зовнішня політика СРСР» [5, л. 1]. Радянська пропаганда мала охопити найбільш популярні інформаційні ресурси серед іранського суспільства. З цією метою планувалося підписати новий договір між Телеграфним агентством Радянського Союзу (ТАСС) та інформаційним агентством ІРІ «ПАРС» стосовано спільної оренди двостороннього телеграфного каналу «Москва – Тегеран» [5, л. 2].

Акцент інформаційної політики ставився на підготовку спеціалізованої літератури, що мала висвітлювати історію, стан культури, науки та рівень релігійної толерантності до мусульман-шиїтів у союзних республіках СРСР. Перед Інститутом Сходознавства АН СРСР постало завдання підготовки двомовної (на російській мові та фарсі) брошури про ставлення до ісламу у православному російськомовному середовищі, спеціальних словників, навчальних посібників для вивчення російської мови. Передбачалося також залучення сходознавців Інституту до написання сценаріїв та знімання художніх історично-революційних, документальних фільмів на фарсі за всіма канонами соцреалізму [5, л. 3]. Подібні заходи мали охопити найперше людей, які отримали освіту світського характеру за межами Ірану й, відповідно, стояли осторонь більшості революційних заходів, організованих духовенством. Саме для цієї цільової аудиторії радянське радіо повинно було стати джерелом альтернативної інформації, позбавленої нашарувань релігійної риторики [5, л. 10].

Послаблення позицій Ірану у близькосхідному регіоні, спричинене внутрішньополітичною боротьбою за владу та розгортанням війни з Іраком було використано радянськими ідеологами для отримання дозволу від іранського керівництва на збільшення тиражу російськомовних книг історичного, художньо-публіцистичного змісту й тривалості телерадіомовлення радянських каналів. Так, видавництво «Прогресс» лише за 1980 р. – перший семестр 1981 р. випустило 30 книг на фарсі тиражем 420 тис. екземплярів кожна, а видавничій дім «Русский язык» відправив на іранський книжковий ринок 13 тис. одиниць російсько-перських та персько-російських словників. Одночасно, по лінії Агентства друку «Новости», за сприяння тегеранського видавництва «Абу-Рехан», було надруковано 30 тис. екземплярів брошури «Мусульмани у СРСР», 25 тис. екземплярів книги «Шіїти в СРСР» та збільшено до 3 тис. тираж журналу «Мусульманский свет Востока» [5, л. 22]. Продовжувала свою діяльність у Тегерані редакційна колегія журналу «Ахбар», що слугував для іранців джерелом «правдивої

інформації про життя радянського народу». На сторінках журналу популяризувалася думка про вигідність для Ірану «добросусідської й дружньої співпраці» з СРСР [6, л. 55]. Послаблення контролю іранських спецслужб за радянською інформаційною політикою в Ірані було використано спеціалізованими відомствами Кремля не лише для розширення тиражу друкованої літератури, але й для розповсюдження документального фільму «Ветра востока». Фільм В. І. Копаліна, відзнятий на Центральній студії документальних фільмів Радянського Союзу, мав показати революційні перетворення у регіоні через призму критики політики США у Затоці, всіляко наголошуючи на позитивних наслідках економічної радянсько-іранської співпраці [7, л. 62]. Про масштаби пропаганди радянського способу життя у 1981 р. свідчить звіт одного із Товариств дружби й культурних зв'язків із зарубіжними країнами, які займалися «пропагандою послідовного курсу КПРС на встановлення зв'язків із країнами, що розвиваються й укріпленням союзу світового соціалізму й національно-визвольного руху» [10, арк. 24]. Згідно із даними звіту до країн Близького та Середнього Сходу, перше місце серед яких належало ІРІ, було відправлено 145 тис. екземплярів суспільно-політичної й художньої літератури, 340 комплектів фотовиставок й 260 кінофільмів [10, арк. 21].

Розповсюдження загальних відомостей про радянський спосіб життя, при одночасному ствердженні історичної обумовленості тісної радянсько-іранської співпраці, досить скоро стало викликати занепокоєння у новій іранській політичній еліті. У травні 1980 р. завершилося формування вертикалі влади в Ірані при схваленні головного духовного лідера країни аятоли Хомейні. Обрання президента та парламенту Ірану не лише засвідчили завершення ісламської революції, але й ознаменували собою остаточне формування ідеології іранської держави – «хомейнізму». «Хомейнізм», як ідеологічна основа ісламської революції в Ірані став втіленням своєрідного варіанту ісламського екуменізму, побудованого на теоретико-концептуальних й програмно-директивних ідеях Р. Хомейні про

«ісламське відродження» та переведення ісламу у політичне русло [8, с. 152]. Пануюча ідеологія, що одним із ключових гасел передбачала «експорт ісламської революції» йшла врозрід активній пропагандистській діяльності СРСР в Ірані. Тому й не дивно, що відповіддю іранської влади на розширену видавничу діяльність радянських друкованих агентств стало різке скорочення російськомовної періодики та літератури [5, л. 23]. У подальшому іранський уряд заборонив ввіз радянських книг торгівельним відділом Посольства СРСР, а перевезена через кордон й затримана в Управлінні пошти й телеграфу Ірану література повинна була через Посольство бути повернена назад до Радянського Союзу [9, л. 7]. Уряд республіки також заборонив інформаційному агентству «Новости» займатися розповсюдженням різноманітних друкованих видань серед іранських громадян та закладів [9, л. 195]. Однак, попри заборону активної видавничої та журналістської діяльності, СРСР до 1986 р. продовжував фінансувати підпільну радіостанцію «Національний голос Ірану», що мовила від імені іранської опозиції. Радіостанція від початку існування у 1959 р., створювалася з метою «консолідації політичних сил на боротьбу із шахським режимом», а після ісламської революції почала виступати проти намагань Хомейні мінімізувати радянсько-іранські політичні контакти. Програми радіостанції готувалися у Москві особливою групою спеціалістів Держтелерадіо під безпосереднім контролем іранських політичних емігрантів [11, л. 5]. Навіть після викриття радіостанції й засудження причетних іранців – членів комуністичної партії Ірану «ТУДЕ», радянське керівництво не відмовилося від інформаційного розхитування позицій уряду Хомейні. Відповідальним за пропаганду радянського способу життя в Ірані вдалося заручитися підтримкою іранських громадських організацій, лояльно налаштованих до Радянського Союзу. Громадські об'єднання надали нелегальним радянським радіостанціям «Мир» та «Прогресс», що виходили в ефір з Москви, Баку, Душанбе, Ташкента, канал для 8,5 год. мовлення на добу на фарсі. Радіостанції повинні були «протистояти антирадянській

реакції в Ірані та шкодити планам воюючого ісламу» [11, л. 6]. Зв'язок радянських інформаційних агентств з опозиційними Хомейні політичними партіями, що наочно був продемонстрований у справі нелегальної радіостанції «Національний голос Ірану», виокремлює ще один напрямок інформаційної політики СРСР – використання опозиційних іранському керівництву партій, їхнього впливу на суспільство Ірану, з метою пропаганди радянської близькосхідної зовнішньополітичної доктрини.

Підтримка Радянським Союзом на міжнародному рівні політичного курсу нової правлячої еліти ІРІ поєднувалася з намаганням деконсолідувати іранське суспільство, згуртоване навколо ідей «хомейнізму». Дана політична доктрина, на думку міністра закордонних справ СРСР А. А. Громико, «за своїм змістом оберталася релігійним фанатизмом, засиллям реакції, відступу від соціалістичних перетворень у країні» й тим самим зводила нанівець прагнення радянських ідеологів наблизити іранську революцію до ідей марксизму-ленінізму [12, л. 28]. Зростання популярності серед населення ідей Хомейнію, разом із проголошенням Радянського Союзу «малим Сатаною» за введення радянських військ до Афганістану, змушували радянське керівництво залучатися підтримкою опозиційних іранській владі політичних партій, які мали можливість не лише здійснювати інформаційну пропаганду вигідності радянсько-іранської співпраці, але й об'єднувати навколо себе прорадянськи налаштовану політичну еліту, здатну не допустити налагодження контактів між Тегераном та Вашингтоном. Комуністичній партії Радянського Союзу вдалося налагодити постійні контакти з Народною партією Ірану (НПІ) та Організацією моджахединів іранського народу (ОМІН).

Народна партія Ірану, за свою політичну діяльність в ІРІ, вигідну «покровителям з Москви» лише 1980 р. отримала 6820 рублів чи 749500 реалів із партійного бюджету ЦК КПРС [13, л. 1]. Варто зазначити, що незважаючи на фінансування іранської опозиції, керівництво СРСР намагалося триматися осторонь від намагань НПІ та ОМІН заручитися

радянською підтримкою для силової зміни правлячого режиму в Ірані. Так як Кремль був зацікавлений у нелегальному існуванні даних політичних партій, що давало можливість контролювати ситуацію не виходячи з тіні, демонструючи задоволення від існуючого політичного діалогу між клерикалами та радянською політичною верхівкою, прохання НПП отримати від КПРС пістолети, автомати не радянського виробництва, ручні гранатомети й гранати по декілька тисяч одиниць кожне, залишилось проігнорованим [14, л. 5]. Адже, підтримка збройного повстання могла переконати Іран відновити переговори зі США й звести нанівець плани СРСР отримати прямий доступ до вод Перської затоки. Позиції НПП трохи похитнулися після відкритого судового процесу над партією «ТУДЕ», але Радянський Союз продовжував й надалі фінансувати Народну партію й всіляко сприяти її нелегальній партійній роботі. Так, 1985 р. КДБ СРСР сприяв переходу до Ірану для нелегальної партійної діяльності 10-15 партійних діячів НПП, що перетнули радянський кордон, у пошуках політичного притулку [15, л. 3].

Організація моджахединів іранського народу розглядалася Москвою як впливова сила, що має контроль над радикально налаштованими групами людей, незгодними із політикою Хомейні. СРСР підтримував контакти із Організацією, надаючи політичний притулок членам партії, засудженим за антиурядову діяльність. Однак, будь-які прохання лідерів ОМІН надати кошти для закупівлі зброї й підняття повстання проти Хомейні, ЦК КПРС блокувалися як необґрунтовані [16, л. 2 – 3]. Вбачали у Радянському Союзі силу, спроможну підтримати повстання проти Хомейні не лише НПП й ОМІН, але й Демократична партія іранського Курдистану, що представляла інтереси національної меншини в Ірані курдів та мала встановлені тісні контакти із КДБ СРСР. Лідер партії А. Касемалу неодноразово звертався до радянської політичної верхівки з проханням відкрито підтримати рух курдів за незалежність у близькосхідному регіоні. Проте, СРСР, фінансуючи політичні акції спротиву курдів, відмовлявся відкрито виступити за повалення Хомейні

[17, л. 7]. Установлена в Ірані форма правління з ідеологією «хомейнізму» й закликами до побудови особливого ісламського правління не давали можливості СРСР використовувати свої важелі впливу на іранську державу, а тому ставили під загрозу плани Кремля на встановлення контролю над нафтогазовими потоками близькосхідного регіону та використання потенціалу власних природних ресурсів для енергетичної перемоги над США. Опозиційні політичні сили використовувалися КДБ задля моніторингу внутрішньополітичних тенденцій в Ірані, розповсюдженні інформації, що мала переконувати пересічного іранця у вигідності політичного й культурного діалогу з СРСР та мінімізувати насаджений образ «малаго Сатани». Окрім фінансової й організаторської підтримки іранської опозиції, пропагандистської діяльності інформаційних агентств, Радянський Союз намагався популяризувати власний позитивний образ в Ірані через кореспонденцію неполітичного характеру. Для цього найкраще підходили вітальні телеграми з нагоди різних знакових подій іранської новітньої історії. Аналіз привітальних телеграм, особливо після переходу Ірану на мирне існування з 1989 р., показує наявність усталених штампів, націлених на переконання адресата у позитивних наслідках розвитку контактів з Радянським Союзом. Найчастіше радянські чиновники запевняли іранських колег в «успішності двосторонньої співпраці заради інтересів народів обох країн» й «розширення діалогу між двома державами заради спільних дій у сфері зовнішньої політики» [18, л. 122; 126; 134; 19, л. 55; 74].

Більш прозора інформаційна політика СРСР щодо Ірану почала впроваджуватись після зустрічі у лютому 1989 р. радянського посла В. В. Гудева з керівником Організації ісламської пропаганди аятолою Джанаті. Посол, апелюючи до листа імама Хомейні до М. С. Горбачова, як символу відновлення тісної радянсько-іранської співпраці, запропонував аятолі Джанаті зняти заборону на поставку в Іран російськомовних книг та періодики, як таку, що «лише заважає культурному діалогу між обома державами» [18, л. 149]. Після тривалих переговорів представники обох країн

домовилися здійснювати обмін друкованою літературою та періодикою на паритетних началах: кількість поставленої російськомовної періодики в Іран мала дорівнювати відповідній кількості іранських періодичних видань, розповсюджених у радянських республіках [18, л. 147 – 148]. Подібна домовленість надала можливість розширити діалог між обома державами у сфері культури. Завдяки відкритим радянським каналам для іранської літератури, Іран отримував можливість відкрито контактувати з мусульманськими общинами у СРСР. Радянська інформаційна політика в Ірані хоч і отримала право на офіційне існування, але через внутрішньополітичну кризу у СРСР та припинення фінансування вже не відрізнялася своєю активністю та агресивністю.

Таким чином, Радянський Союз, переслідуючи власні політично-економічні інтереси в Ірані, використовував в якості одного з важелів тиску на іранське керівництво інформаційно-пропагандистські заходи. Продукція ЗМІ, агітаційне забезпечення іранської політичної опозиції, застосування мовленнєвих штампів офіційної міждержавної кореспонденції зберегли Іран у зоні відчутного контролю радянської партійної машини та склали прототип використання інформаційного впливу на суспільство для Російської держави у майбутньому.

Джерела та література:

1. Утургаури Р. Покер с аятоллой. Записки консула в Иране. / Р. Утургаури. – Тбилиси: Веста, 2010. – 283 с.
2. Малеванный В. Россия не воюет с исламом // Интервью с генерал-лейтенантом Леонидом Шебаршиным от 29 октября 1999 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://shebarshin.ru/nvo1.html>.
3. Саруханян С. Н. Ядерный фактор в российско-иранских отношениях / С. Н. Саруханян. – М.: Институт Ближнего Востока, 2007. – 248 с.
4. Исходящие ноты Посольства СССР в Исламской Республике Иран в Министерство иностранных дел Исламской Республики Иран // АВПРФ. – Ф.174. – Оп.63. – П.265. – Д.1. – 1979. – 242 л.

5. Постановление Секретариата ЦК КПСС «Об усилении информационно-пропагандистской работы на Иран» // РГАНИ. – Ф.89. – Оп.46. – Д.89. – 1980. – 24 л.
6. Исходящие ноты Посольства СССР в Иране в МИД Ирана // АВПРФ. – Ф.174. – Оп.64. – П.267. – Д.2. – 1980. – 207 л.
7. Исходящие ноты Посольства СССР в Иране / АВПРФ. – Ф.174. – Оп.64. – П.267. – Д.1. – 1980. – 193 л.
8. Ятимов С. С. Хомейнизм и внешнеполитическая идеология Исламской Республики Иран в новой системе международных отношений: дис. д. полит. наук: 23.00.04. / Ятимов Саймумин Сатторович. – Душанбе, 2002. – 309 с.
9. Ноты МИД ИРИ в Посольство СССР в ИРИ // АВПРФ. – Ф.174. – Оп.65. – П.270. – Д.4. – 1981. – 211 л.
10. Справки отделов ЦК, Посольства СССР в Канаде, Украинского общества и культурных связей с зарубежными странами о плане информационно-пропагандистского обеспечения советских культурных центров и домов советской науки в зарубежных странах; работа с украинскими прогрессивными организациями за рубежом // ЦДАГО. – Ф.1. – оп.25. – Спр.2298. – 1982. – 28 арк.
11. О специальных радиопередачах на Иран // РГАНИ. – Ф.1. – Оп.13. – Д.2. – 1986. – 7 л.
12. Доклад Громыко А. А. на Пленуме ЦК КПСС 23.06.1980. // РГАНИ. – Ф.2. – Оп.3. – Д. 521. – 1980. – 231 л.
13. О просьбе руководителя Народной Партии Ирана // РГАНИ. – Ф.89. – Оп.43. – Д.2. – 1980. – 2 л.
14. ЦК КПСС от ЦК КП Ирана // РГАНИ. – Ф.89. – Оп.32. – Д.10. – 1979. – 6 л.
15. О просьбе руководства Народной партии Ирана // РГАНИ. – Ф.89. – Оп.15. – Д.22. – 1985. – 5 л.
16. Об ответе на обращение руководства организации моджахедов иранского народа // РГАНИ. – Ф.89. – Оп.15. – Д.24. – 1986. – 44 л.

17. Текст ответа на Послание Генерального секретаря Демократической партии Иранского Курдистана (ДПИК) А. Касемалу в адрес М. С. Горбачева (передано в устной форме) // РГАНИ. – Ф.89. – Оп.13. – Д.14. – 1987. – 8 л.

18. Ноты, памятные записки, меморандумы Посольства СССР в ИРИ в МИД ИРИ // АВПРФ. – Ф.174. – Оп.73. – П.293. – Д.1. – 1989. – 286 л.

19. Ноты, памятные записки, меморандумы Посольства СССР в ИРИ в МИД ИРИ // АВПРФ. – Ф.174. – Оп.73. – П.296. – Д.3. – 1989. – 295 л.

Пилипенко В. В.

Информационная политика Советского Союза в период становления Исламской Республики Иран, 1979 – 1989.

Статья посвящена исследованию особенностей информационной политики, реализованной Советским Союзом в Иране после прихода к власти Р. Хомейни и решительного изменения политической доктрины послереволюционной исламской республики. На основании детального изучения архивных документов, доказано, что СССР, преследуя собственные политико-экономические интересы в Иране, использовал в качестве одного из рычагов давления на иранское руководство информационно-пропагандистские методы.

Ключевые слова: СССР, Иран, США, пропаганда, информационное агентство, Персидский залив.

Pylypenko V. V.

Information policy of the Soviet Union during the formation of the Islamic republic of Iran, 1979 – 1989.

The article is devoted to research of peculiarities of information policy implemented by the Soviet Union in Iran after coming to power R. Khomeini and drastic changes in the political doctrine of post-revolutionary Islamic republic. On the basis of detailed study of archival documents, it is proved that the USSR, in pursuit of its own political and economic interests in Iran, was used as one of the levers of pressure on the Iranian leadership outreach methods.

Key words: USSR, Iran, USA, propaganda, news Agency, the Persian Gulf.